Bibloteka

Radomer-K... № 22 (262)
Adres: Radom ... 20.

Radom Piątek 7 czerwca 1929
ראַדאָם פרייטאָג כ"ח אייר תרפ"ט.

הײנט 10 זײטן VIער יאָהרגאַנג

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

GARBATKA
— w willi p. —
Sobienieckiego
obok willi RÓŻ
otwiera 1 czerwca b. r.
L. ROZENBERGOWA
PENSJONAT
dla dzieci
i młodzieży.
Rutynowana freblanka.
Kuchnia zdrowa i rytualna.

דאַנקזאָגונג.

מיר דאַנקען דעם פערוואַלטער פון סוחרים-פעראיין אין ראַדאָם ה' **שמואל ראָזענבערג**, חי אויך דעם ה' **משה יאַנאָווסקי** פאַר זייערע גרויסע אנשטרענגונגען און פאַר זייער בעמיהען זיך צו ברענגען קיין ראַדאָם אונזער אומגעקומענעם מאַן, פאַטער און פרעזעס

נתן דוד נ. ע.

פאַמיליע וינמאַן,
דער ראַט און פערוואַלטונג
פון סוחרים-פעראיין אין ראַדאָם.

ד א נ ק ז א ג ו נ ג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען דאַנק די ה"ה געברידער **קלמן** און **בעריש ווייסעלפיש** און דעם דאָזער ה' **פּאָלאַך** פון אָלקוש פאַר זייערע גרויסע בעמיהונגען צו ברענגען אין אָרדנונג די פערשידענע פאָרמאַליטעטען פאַר אונזער טראַגיש אומגעקומענעם **מאַן, פאַטער** און **פרעזעס**

נתן דוד זיגמאַן ז"ל

וועלכער איז נאָך דעם שרעקליכען מאָרד אריינגעבראַכט געוואָרען קיין אָלקוש.

מיר דאַנקען אויך די גאַנצע עדה יודען פון דער שטאָדט אָלקוש פאַר אָבגעבען דעם לעצטען כבוד דעם פערשטאָרבענעם, וועלכער איז געפאַלען אַ קרבן ביים אויספיהרען זיין שליחות לטובת דעם כלל ישראל.

די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאַמיליע
דער ראַט און פערוואַלטונג פון סוחרים-פעראיין אין ראַדאָם.

מיט אַ צעבראָכען הערץ און העפטיגען שמערץ טיילען מיר מיט וועגען דער גרויסער פערלוסט וואָס מיר האָבען געליטען דורך די פטירת פון אונזערער אונפערגעסליכער **פרוי, מוטער** און **שוועסטער**

מרת **ביילה גיטל קויפמאַן** נ"ע.

געבוירען גינצבערג אשת ר' יהודה קויפמאַן

וועלכע איז נאָך אַ לאַנגער און שווערער קראַנקהייט געשטאָרבען בליל כ' אייר תרפ"ט אין עלטער פון 49 יאָהר. תנצב"ה.

די אין טיעפסטען טרויער פערבליעבענע

מאַן, טאָכטער מיט **חתן, זיהן,**
ברודער, שוועסטערן און **פאַמיליע.**

Rada i Zarząd SPÓŁDZIELNI KREDYTOWEJ
dla HANDLU i RZEMIOSŁ w Radomiu
wyraża Panu **Gabryelowi Zygmanowi**
i Jego Rodzinie
najserdeczniejsze współczucie z powodu tragicznego zgonu BRATA bł. pam.

NATANA

Cześć Jego pamięci.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאַמיליע **קויפמאַן** צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליכע **פרוי** און **מוטער**

ג י ט ל

זאָל איהר די ערד גרינג זיין

פאַמיליע א. ברעסלויער.

דעם טיפסטען בעדויער און מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ג. שעף ה' **גבריאל זיגמאַן** צוליב דעם גרויסען פערלוסט פון זיין ליבען **ברודער**

נ ת ן ד ו ד נ. ע.

וועלכער איז אומגעקומען פון אַ טראַגישען טויט, אויספיהרענדיג אַ שליחות לטובת הכלל.

מאָטיל אָפּאָטאָווסקי.	יצחק קירשענבלאַט,
ישראל ויידמאַן,	האַרץ אַלטמאַן,
בנימין מאַנדעלבוים,	עזריאל אָפּאַטאָווסקי.
שמואל גאָלדשטיין,	יחזקאל פוקסמאַן.

באנקראטען און הפקרות.

ביים ראדאמער סוחרים-פעראיין דארף געשאפען ווערן א קאמיטעט צו קאמפען געגען בייזוויליגע באנקראטן.

ווי גוט עס זאל נישט זיין אין פוילען, ווי פיין די סיטואציע זאל נישט אויסזעהן, ווי עס זאלען זיך נישט אויסצייכענען די עקאנאמישע בעדינגונגען פאר וועמען עס איז, איז דאס נור פאר א געוויסען קאנטינגענט און בשום אופן נישט פאר'ן כלל, פאר די ברייטע מאסען פון דער בעפעלקערונג.

און אז עס זענען פאראן מענשען פון די מיטעלמעסיגע קלאס, פון די, וועלכע מיר האלטען פאר פערמעגליכע זענען די בעדינגונגען, אין וועלכע זיי לעבען, זעהר און זעהר שווערע אזוי, אז נישט איין פירמע זעהען מיר פון די בעססערע סיטואירטע געהען אראב פון פלאץ, ווי נור זיי ווערען דורך איין יאהר מעהר בעשטייערט אדער האבען גרעסערע פערפליכטונגען ווי זיי האלטען זיך געקענט ערלויבען.

ווען דאס בעווייזט אויף ווי ווייט „שטארק" ס'איז אונזער בעסערער סיטואירטער עלעמענט, דעם וועלכען נישט איינער איז מקנא זיבען מאהל טעגליך. ווער שמועסט שוין וועגען דעם נישט גוט סיטואירטען, וועגען דער צווייטער קאטעגאריע.

לעבען מיר דאך היינט צו-טאג אין אונגעהויער שווערע בעדינגונגען, זענען דאך די הכנסות אזוינע גרויסע און די פערפליכטונגען אזוינע שווערע, אז איין פעלער שריט און נישט איינגעגעבענע פאזיציע קען ארויספיהרען פון גלייכגעוויכט און קען זיך זעלטען ווען צוריק ארויסהאפען אויף דער פריהערדיגער מדרגה.

אזוי לייכט איז זיך אין אונזערע צייטען אויסצוגליטשען און מעהר נישט צו קענען צוריק דערכאפען דעם אטעם.

לעבען מיר דאך נישט אין די אמאליגע צייטען, ווען יעדע גראשענדיגע היצאה איז געווען גענוי אויסגעוואויגען און אויסגעמאסטען, היינט דארף מען וויסען ווי אזוי זיך איינצואורדנען אין לעבען, ווי אזוי זיך אויסצוקאמבינירען, אז מ'זאל קענען לעבען און עקזיסטירען, בלייבען שטעהן אויף די פיס. לעבען אין די היינטיגע בעדינגונגען הייסט שטודירען דאס לעבען מיטמאכען רוטינע, זיין ראפינירט און היטען די אויסגאבען און דעם זין פאר דער עקזיסטענץ.

ווי עס זאל נישט זיין האבען מיר גרויסע זארג פאר'ן מארגען און שטארקע דאגות ווי אזוי דורכצוקומען מיט'ן היינט. דער שטארקער עול, די שווערע לאסטען, וואס ליגען כמעט אויף יעדען בירגער, מאכען אפטמאל אונמעגליך צו פערזיכערען די עגזיסטענץ פאר דער צוקונפט.

און, אז מיר הערען היינט ווי גרויסע פירמעס שטעלען אפ די צאהלונגען איז עס א זעלבסטפערשטענדליכע זאך. מען וואונדערט זיך נישט. מען ווייסט, אז יעדער האט גרויסע פערפליכטונגען, שטייערן חובות און נישט פאראויסגעזעהענע הוצאות, אזוי, אז ער האט נישט געקענט. ווי מען זאגט, אריבער האט ער געמוזט ארונטער.

באנקראטירען איז היינט איינע פון די לייכטע זאכען, עס איז אויך פערשטענדליך, ווייל אויב האט די פירמע איקס אדער אי-גרעק בעקומען אנשפאט דעקונג פראטעסטירטע וועקסלען, איז זי נישט ווילענדיג מיטגעריסען געוואָרען מיט'ן געוויסער און די קאטאסטראפע איז געשעהען.

אזוינע באנקראטען זענען דערלאזבאר, ווייל מען פערשטעהט, אז זיי האבען געקענט געשעהן און זענען גאנץ אפט אונפערמיידליך.

עס איז אבער פאראן אויך א צווייטער סארט באנקראט. א באנקראט צו וועלכען מען גרייט זיך צו לאנגזאם, איינציגוויין, בפוואוסטזיניג, מ'נעמט זיך צו אזא ענין מיט ישוב הדעת און מען לערענט אריין אין דעם, אז דאס געשעפט זאל וואס בעסער לויפען און די קאמבינאציעס זאלען זיך איינגעבען אין וואס א ברייטערן מאסשטאב.

איז אויך אט די דאזיגע הפקרות'דיגע אפעריסטישע מעשים ווערען נישט אנדערש אנגערופען ווי באנקראטען.

מיר ווייסען, אז מענשען באנקראטירען, אדער בעסער געזאגט נעמען-צו געלד, ווייל מ'האט זיי נישט בעצאהלט, נור ווייל זיי ווילען מיט איינמאהל רייך ווערען, דאס געשעפט לויפט זיי, ווי עס זאל נישט אויספאלען און וואס עס זאל זיך נישט מאכען.

מען הערט זיך נישט איין מאל אן, אז שאנדל אדער בגזל האט אנגענומען [illegible] אויף אזוי פיל און אזוי פיל סחורה, האט זיך דאס [illegible] און אין פערשווינדען געווארען ווי דער פעפער וואקסט; א צווייטער האט ארויסגעשיקט אין גאס דיסקאנטירען פאלשע וועקסלען; א דריטער איז צוגעטרעטען צו א געשעפט מיט'ן בלויזען גראבען פינגער. פזוטן האט ער גארנישט ריזיקירט, און וואס דער סוף איז פון אזוינע קאמבינאציעס איז דאך זעלבסטפערשטענדליך, מען זעהט דאך נאכהער, אז קיין גרונדלאגע בכדי צו עגזיסטירען איז לכתחילה נישט געמאכט געווארען. מען האט נישט אויפגערעכענט צו געהן אויף א גלייכען, נארמאלען וועג. מען איז נישט מעהר אויסען נעהמען, נור צו נעמען און צו נעמען אזוי לאנג, ווי עס וועט זיך לאזן.

מען פערשטעהט, אז מ'קען באנקראטירען, מען פערשטעהט, אז עס מאכט זיך א אומגליק דאס דער סוחר פאלט אריין ביי מענשען, אדער ער פאלט אדורך מיט א געשעפט און פאלט אום. דאס זענען פערשטענדליכע זאכען און אזוינע מענשען מוז מען ב'ייכען א האנד און העלפען אויפהויבען. בשום אופן טאר מען אבער נישט פערגלייכען די, וואס קומען בעוואוסטזיניג און בייזוויליג צונעמען געלד און מענשענס מיה צו די, וועלכע באנקראטירען פאר נויט, פאר דעם, וואס זיי זענען. זאלען מיר זאגען, מיט א סעזאהן אדורכגעפאלען.

ביים ראדאמער סוחרים - פעראיין דארף ענטשטעהן אזא קאמיטעט, וועמענס אויפגאבע ס'זאל זיין נישט צו דערלאזען, אז דער געפעהרליכער מיטגראב זאל זיך פונאנדערוואקסען. דער קאמיטעט ברויך האבען אויף זיך די אויפגאבע צו קעמפען געגען בייזוויליגע באנקראטען.

[illegible] בענדין איז אזא קאמיטעט [illegible] [illegible] געווארען. ראדאם דארף נאכטוהן דעם ביישפיל.

פאר אזא הפקרות נישט דערלאזט ווערען אויף דער יודישער גאס, ס'טאר נישט דערלאזט ווערען צו אונערהערטע שווינדלערייען, צו וואס די הפקרותדיגע מענשען האבען זיך שוין צוגעוואוינט, ווי צו גאנץ כשר'ע מיטלען.

אודאי מוז מען קעמפען געגען די אינערהערטע מעשים, וואס האלטען אין איין פערפעסטען די לופט אין דער יודישער גאס.

עס מוז געקעמפט ווערען אויף רעכטס און אויף לינקס בכדי אויסצוווארצלען דעם געפעהרליכען מיקראב, וואס האט זיך נור וואס אריינגעריסען אין עולם המסחר.

די אויספארשונג דארף ביי יעדע געשעהעניש ווי געהעריג געמאכט ווערען, אזוי, אז נישט בלויז דער, וואס האט געכאפט דארף בעשטראפט ווערען, נור אפילו דער, וואס האט געגעבען, אויב עס וועט זיך ארויסווייזען, אז יענער האט געגעבען נור דערפאר, ווייל מ'איז געקומען נעמען...

מען קעמפט פאר דער עגזיסטענץ. מען קעמפט, אז מען זאל קענען ערליך האנדלען, פערדינען און בלייבען שטעהן אויף די פיס. קומען אינער אין אזא מאמענט פשוט אפצורייסען און הילען מיט איינמאל גליקליך ווערען פון יענעמס פראצע, מוז מען דערויף רעאגירען מיט דער געהעריגער שטרענגקייט.

מען מוז העלפען דעם ערליכען סוחר צו בלייבען שטעהן אויף די פיס. אין פאל פון א קאטאסטראפע און נעמען נקמה אין די, וואס קומען בעוואוסטזיניג פערכאפען יענעמס הארעוואניע.

ר. ל.

Przefarbowane stare obuwie
barwnikiem
SKINOL-FARBA
w 54 kolorach
niczem **nie różni się** od nowego obuwia gdyż po przefarbowaniu **Skinol-Farbą** jest trwała, farba nie ściera się, nie pęka i nie schodzi wskutek deszczu.
ŻĄDAĆ WYRAŹNIE SKINOL-FARBA WSZĘDZIE.
Przetw. Chem. „SKINOL" Warszawa Zielna 52.

דער טויבער האט געהערט און דער בלינדער האט געזעהן.

„געפאקט ביי דער האנד" און אויך דאס העלפט ניט — פון עטליכע און דרייסיג פרנסים האבען דריי, פיער נאך אמאהל אבגעשאצט א גאנצע שטאדט — דער ראט בעשלאסען צו הצבערען דעם עטאט פון די ערשטע 4 קאטעגאריעס און מעצענאס מוליער עט קאמפ. האבען געהעכערט אלע עטאט-צאהלער'ס — געגעבען צייט אריינצוטראגען רעקורכען און נאכצוקוקען די עטאט-ליסטע אין קיינער האט דערפון נישט געוויסט, אפילו אייגענע דאזארעס — פאר וואס טאלערירט דער ראט אזא אומגעלומפערטע, שלימ'מזל'דיגע פיהרונג?

האט אמאהל ווערט מען מעהר גע-וואר ווענען דעם גרויסען חאאס און הפקרות וואס הערשט לעצטענס אין אונזער קהלה קדושה. זאגט דער ראט טאג קיינער צוגיין דער מעצענאס מיט נאך א צווי דריי אינטערעסאנצערט און זאגען נאכט. זאגט דער ראט יא, זאגט ער ניין. עפעס קומט דארט פאר א קאץ-און-מויז-שפיעל. ט'איז פשוט א קאמעדיע און אונפערשטענדליך דערצו אז א גאנצער ראט זאל זיך לאזען פיהרען פאר דער נאז פון איין מענש, וועלכער וואלט שוין לאנג געברויכט אנגעראנקט ווערען פאר זיין „טהעטיג-קייט" און מעהר מיט דער קהלה קיין מגע ומשא נישט האבען.

פאריגע וואך האבען מיר אויספיהר-ליך בעשריבען דעם פאל, ווי אזוי די פרנסים פישמאן, איידעלבוים און דאוענבוים האבען ענטדעקט די ה"ה מוליער, ווייכמאן, ציטרין זיצען ביחי-דות ביים שאצען די עטאט-צאהלערס, א זאך, וואס איז בפירוש געגען די פארשריפטען און געגען דער רעזאלוצ-יע פון ראט. דער ראט האט אנגענומען איינשטימיג צו הצבערען די עטאט-סקאלדקע מיט 10 טויזענד זל. מ'ט'ן אויסדריקליכען בעדינג, אז די די דאזיגע הצבערונג זאל חל זיין אויף די ערשטע 4 קאטעגאריעס עטאט-צאהלער'ס ס'הייסט די העכערער און רייכערע קלאסען.

די הצבערונג האט דער ראט מאטי-ווירט דערמיט, וואס די גמינע וויל דאס היינטיגע יאהר פערגרעסערען די בודזשעט-פאזיציע פון רעדוקציעס מיט דער זעלבער סומע און אנשטאט, וואס פעראיאהרען האט זי זעלבע פאזיציע בעטראפען 15 טויזענד זל. זאל היינט די דאזיגע פאזיציע פערגרעסערט ווערען אויף 25 טויזענד זל. ווייל ס'זענען פעראויסגעזעהען א גרעסערע צאהל רעקורסען און אנוליר ונגען.

צו העכערען די דערמאנטע 4 קלא-סען האט דער ראט בעפולמעכטיגט די פערוואלטונג און די פינאנץ-קאמיסיע. אבער ה' מוליער האט זיך אוועקגע-זעצט מיט עטליכע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג אהן א קווארום און אהן דער פינאנץ-קאמיסיע, און די דאזיגע העכערונג ארויסגעווארפען אויף אלע עטאט-צאהלער'ס פון קלענסטען ביז'ן גרעסטען. ס'האט נישט געהאל-פען וואס מ'האט די דאזיגע לייט די ה"ה מוליער, ציטרין, חייטמאן „גע-פאקט ביי דער האנד" און זיי זענען געגאנגען נאך א שריט ווייטער.

פאריגען פרייטאג האט מען ראזי-דווא ארויסגעהאנגען אין טויער פון גמינע אין א זייט א שטיקעל אונבע-מערקבאר פאפיר, אז די עטאט צאה-לער'ס קאנען אין פערלויף פון 4 טאג, ס'הייסט פרייטאג, שבת, זונטאג און מאנטאג קומען אין גמינע אריין גאכ-קוקען אין דער עטאט-ליסטע, וויפיעל מ'האט זיי געשטעלט עטאט און דורך דער צייט אבצוגעבען רעקורסען.

נישט מ'האט פונאנדערגעקלעפט אי-בער דער שטאדט אין די אלע פונק-טען און עקען, וואו ס'איז איינגע-פיהרט צו פובליקירען בעקאנטמאכונ-גען פאר דער עפענטליכקייט. נאר אדורכגעשמוגעלט אין גמינע-טויער און דוקא בעשטימט דעם טערמין אויף פרייטאג, שבת און זונטאג, אלץ טעג, ווען דער יוד האט ווייניג צייט. די כונה איז דא אלזא קלאר און פאראויס אויסגערעכענט: אדורכנארען זיך פאר'ן עפענטליכען אויג און צבי יוצא צו זיין. איידער וואס און ווען, איידער דער עטאט-צאהלער זאל קאנען צייט האבען צו אריענטירען זיך, צי זאל ער אנגעבען א רעקורס — זאל שוין זיין צו-שפעט. און דעם צוועק האבען זיי טאקע דערגרייכט. הונדערטער עטאט-צאהלער'ס האבען נישט אנגעהויבען אבסאלוט צו וויסען פון אזא מורעה, פיעל, זעהר פיעל, האבען אפילו נישט געהערט דערפון. אפילו אייגענע דאזארעס האבען דערפון קיין אהנונג נישט געהאט. און דאך איז עס גע-שעהן.

מיר פרעגען וואס טהוט זיך עס אין גמינע? וועד איז פארט פעראנטווארט-ליך פאר דער דאזיגער שלימ מזל'דיגע אנטי-געזעצליכער טהעטיגקייט? צי איז דא א ראט, אדער ס'איז נישטא קיין ראט? אויב יא, טא וואס שווייגט ער און מאכט זיך נישט וויסענדיג? די אומארדנונג אין דער אונערהערטער חאאס געהט דאך שוין איבער אלע גרעניצען און בכלל ווי אזוי קאן דער ראט געדולדיג שווייגען בשעת איינציגע יחידים מאכען צו שאנד און צו שפאט זיינע בעשלוסען און רעזאלוציעס? די שטאדט קאן דאך נישט די דאזיגע ה"ה חייל געוועהלט אין דער פערוואלטונג האט דאך זיי דער ראט. נישט די שטאדט האט זיי געוועהלט און נישט די שטאדט האט צו זיי קיין צוטרוי. גע-וועהלט האט די שטאדט נאר דעם ראט. וועלכער איז טאקע צוליב דעם פאר דער שטאדט פעראנטווארטליך פאר אלעם, וואס די פערוואלטונג טהוט און איבערהויפט פאר די דאזיגע לייט, וואס די שטאדט קאן בכלל נישט און האט זיך פון זיי לאנג שוין אבגע-קעהרט.

פארוואס נעמט זיך דער ראט נישט צונויף אויף א זיצונג כדי ענדליך אנ-צונעמען געהעריגע שריט ארויסצונע-מען די ממשלה פון ה' מעצענאס און זיינע גענאסען און איינמאהל פאר אלע מאהל א סוף צו מאכען צו אזא שטיק חאאס און הפקר'דיגען צושטאנד?

• • •

צי וואלט „עזרה" נישט געקאנט אויך בעזארגען קינדער פון דער מיטעלער קלאס?

מיר ווילען זיך ווענדען דאס מאהל צו דער געזעלשאפט „עזרה", צי וואלט נישט מעגליך געווען, אז ביים ארגא-ניזירען דורך איהר די בוסק-אקציע פאר ארימע קינדער, גלייכצייטיג אויך די זעלבע אקציע אויסצוברייטערען אזוי, אז פון איהר זאלען אויך גטניסען קינדער פון דער מיטעלער קלאס. מיר מיינען נישט מיט'ן ווארט געניסען, אז די דאזיגע קינדער זאלען אויסגעהאל-טען ווערען אויפ'ן חשבון פון „עזרה", נישט דאס זענען מיר אויסען. מיר מיי-נען נאר אין דעם זין, אז „עזרה" זאל איבערנעמען בלויז די אויפזיכט און איינארדנען די קינדער פון דער מיטעלער קלאס און זיין איבער זיי דער אפוטרופס.

די מיטעלע קלאס ביי אונז יודען, הייסען מיר, בעשטעהט על פי רוב פון נישט קיין גרויסע גבירים. דער דאזי-גער שטאנד מענשען פראצעהעט געוונג און בעגיסט זיך מיט שוויס, איידער זיי ציהען אן די טעגליכע חיונה. קיין איבריג געזונדטע קינדער, וועלכע זא-לען זיך נישט נויטיגען אין בעסערע, קוראציע און ערהאלונג, געפינען זיך ביי אט דער קלאס מענשען געוויס נישט. נישט מעהר, וואס די דאזיגע מענשען בעזיצען נישט קיין מעגליכ-קייטען אוועקצושיקען זייערע שוואכע קראנקע קינדער. אפשר וואלטען זיי זיך שוין יא אנגעשטרענגט, קאנען זיי אבער עס נישט טוהן פשוט דערפאר, וואס דאס קינד מוז האבען צו זיך א מענש וואס זאל זיך מיט איהם אומ-געהן און אויף אזוי פיעל אויסצוהאל-טען דאס קינד מיט נאך א מענש, צו דעם זענען זיי שוין ניט אימשטאנד. דער-פאר טאקע שטעלען מיר דער „עזרה" א פראגע, צי וואלט זי נישט געקאנט די קינדער פון דער מיטעלער קלאס איבערנעמען אין איהר רשות און זיי בעזארגען, ווען די עלטערען זאלען דערפאר בעצאהלען?

פערשטעהט זיך, אז דעמאלט וואל-טען די עלטערען אפשר יא געווען בכח צו ערהאלען און קורירען זייערע קינדער, ווייל זיי וואלטען דאן, אנ-פערטרויענדיג די לייטונג פון עזרה, זיך מעהר נישט גענויטיגט און אויס-האלטען צו זייערע קינדער עקסטרא מענשען, ווי א מוטער, א שוועסטער, אדער אנדערע מענשען. זיי וואלטען זיך דאס איינגעבראנגט און נישט גע-ברויכט טראכטען מעהר, ווי בלויז פאר'ן קינד. ס'וואלט געווען זה נהנה וזה לא חסר. די עלטערען וואלטען

(סיף פון זייט 3)

דערפאר בעצאהלט און דאך געהאט א געוויסען נוצען און דער „עזרה" וואלט עס נישט געשאדען.

אט הערען מיר, נעמט זיך „עזרה" אויסבויען אין בוסק א פאנאטאריום אויף דעם געשענקטען פלאץ. דאן, גלויבען מיר, וועט אויך זיין א פלאץ אפילו פאר די קינדער פון מיטעלער קלאס. אבער ביז דאן איז אפשר א פלאן, אז „עזרה" זאל זיך אנגאזשירען לטובת די ראזיגע קינדער פון דער „צווייטער" קאטעגאריע. ווען „עזרה" זאל דערויף מסכים זיין, איז א סברה. אז ס'האלטען זיך געמאלדען פיל אזעלכע עלטערען. פריהער, פערשטעהט זיך. דארף מען אויסהערען די מיינונג פון „עזרה". ס'וואלט טאקע וואונשענסווערטה געווען, אז „עזרה" זאל זיך ארויסזאגען וועגען דעם דאזיגען פלאן.

איינער.

גראנדיעזע לויה פון טראגיש-אומגעקומענעם פרעזעס פון סוחרים-פעראיין, נתן זיגמאן.

פיעל טויזענדטער מענשען בעגלייטען דעם הרוג צו זיין אייביגער רוה — שטאדט-פרעזידענט האלט פארן מאגיסטראט א ריהרענדע רעדע — אויך אין שטעטעל אלקוש האט געהערשט א גרויסער טרויער.

באלד אין דער פריה, פאראכטאגען דאנערשטאג, ווען אין שטאדט איז בעוויסט געווארען, אז מ'ברענגט דעם ערמארדעטען פרעזעס קיין ראדאם, זענען הונדערטער מענשען אוועק אויפ'ן קעלצער וועג פון וואנען דער מת האט בעדארפט אנקומען. ווען מ'האט דערזעהן פון ווייטענס דעם אפענעם אויטא, אויף וועלכען ס'איז געלעגען דעם ארון און בעמערקט די בעקאנטע ראדאמער יודען, וועלכע זענען אויפ'ן אויטא געזעסען און בעגלייט דעם מת פון אלקוש-אויס. איז צווישען ווארטענדיגען עולם אויסגעבראכען א שרעקליך געוויין. דער אויטא האט אויפ'ן קעלצער שאסע גענומען האמעווען דעם שנעלען טעמפא און די הונדערטער מענשען, וואס זענען אקעגענגעגאנגען הינטער דער שטאדט זענען נאכגעגאנגען טריט-ביי-טריט און מיט טרעהרען און זיפצען אריינבעגלייט דעם מת אין שטאדט אריין ביז אויף לובלינער 5, וואו עס וואהנט די פרוי און קינדער פון דעם אומגעקומענעם.

דער סוחרים-פעראיין האט וועגען דעם שרעקליכען קאטאסטראפאלען פאל געלאזט מודיע זיין דער שטאדט דורך גרעסערע קלאפטידרעס אין העברעאיש פויליש, וואס זענען פונאנדערגעקלעבט געווארען אין פערשידענע טהיילען פון שטאדט.

אויף 5 נאכמיטאג איז געווען בעשטימט די לויה. אבער שוין מיט פיל שעה'ן פריהער האבען פון אלע עקען שטאדט גענומען שטרומען מאסען מענשען, וועלכע האבען איבערפולט די טראטוארען פוןביידע זייטען לובלינער גאס. פון מינוט צו מינוט איז דער עולם געוואקסען און צו דער בעשטימטער שעה איז שוין פשוט שווער געווען ארורכצוגאהערן. און דער גאנצער רעדער-פערקעהר אזוי פון אויטאס און דראזשקעס האט זיך אנגעשטויסען אויף גרויסע שוועריגקייטען צוליב'ן געדראנג פון ריזיגען המון. די רייטער-פאליציי, וואס זענען ספעציעל דעלעגירט געווארען האבען זיך בעמיהט צו מאכען ארדנונג און אכטונג געטהון, אז ס'זאלען נישט געשעהן, צוליב דער גרויסער ענגשאפט. קיין פארפאלען.

ארום זעקס אוועגד האט די לויה געריהרט. דעם מת האס מען געטראגען פון זיין וואהנונג ביז צום סוחרים-פעראיין לובלינער 18, דא וואו ער איז געווען גרינדער און לאנגיעהריגער פרעזעס. פון באלקאן - אראב האט געדעט דירעקטאר פיאטר פרענקעל, וועלכער האט אין קורצע שטריכען איבערגעגעבען די בעדייטענדע ראלע, וואס דער פערשטארבענער האט געשפילט אין דער סוחרישער ארגאניזאציע. פון דארט האט מען געטראגען דעם ארון צום מאגיסטראט און כסדר אויפ'ן גאנצען וועג, אויף א שטח פון דריי גאסען, האט זיך געצויגען א אונענדליכע מאסע פון צעהנדליגער טויזענדער מענשען. קומענדיג אין קיילעכדיגען מארק צו דער געביידע פון מאגיסטראט האט דער ריזען-המון פשוט נישט געקאנט אריין אין מארק.

אויפ'ן מאגיסטראט האט געפלאטערט א שווארצער פאהן און פון באלקאן האט געהאלטען דער פרעזידענט ה' גזשעמשנאראווסקי א לענגערע ריהרענדע רעדע, אין וועלכער ער האט זיך אבגעשטעלט איבער דער טהעטיגקייט פון פערשטארבענעם אלס ראטמאן אין שטאדט-ראט. דער פרעזידענט האט בעוויינט דעם מערדערליכען טוידט פון טראגיש-אומגעקומענעם כלל-טוהער און האט איבערגעגעבען, אז ערשט מיט עטליכע טעג צוריק סך הכל איז ער צוזאמען מיט'ן אומגעקומענעם געזעסען אויף א זיצונג אין שטאדט-ראט און דא איז פלוצלינג געשעהן אזעלכעס. אויף וואס קיינער האט זיך נישט געריכט און קיינער האט אפילו נישט געחלומ'ט. דער פרעזידענט האט אויסגעדריקט אין נאמען פון מאגיסטראט און שטאדט-ראט טיפען צער און מיטגעפיהל. די טרויער-רעדע פון דעם פרעזידענט האט אויפ'ן טויזענד-קעפיגען עולם געמאכט א שטארקען איינדרוק.

פון מאגיסטראט האט די ריזיגע לויה געצויגען צו דער שוהל און בית המדרש. דארט האט איהם מספיד געווען הר' קעסטענבערג און דער גראנדיעזער לויה-צוג האט פערקירעוועט דעם וועג אין דער ריכטונג פון דער ווארשאווער גאס. צוקומענדיג צום הויז אויף קאזשעניצער 2 וואו עס געפינט זיך דאס בית-המדרש אויפ'ן נאמען פון פערשטארבענעמ'ס פאטער ר' אביש זיגמאן ז"ל. האט דער צוג זיך אבגעשטעלט און פון דער וואהנונג פון פערשטארבענעמ'ס מוטער, אויפ'ן באלקאן. האט הר' קעסטענבערג געהאלטען א לענגערע רעדע, שילדערענדיג די איבערגעגעבענע כלל-ארבייט פון אומגעקומענעם, פאר וועלכער ער איז געפאלען א קרבן. פון דארט איז די לויה אוועק אויפ'ן שליאך פון בית-עלמין און טויזענדטער מענשען אויף דראזשקעס און אויף אויטאס זענען מיט ארויס אויפ'ן בית-החיים.

אויפ'ן בית-עלמין האבען ביים אפענעם קבר גערעדט די ה"ה יחיאל פרענקעל, קאטליאר און דער פוילישער בעקאנטער סוחר ה' פיורא. דער לעצטער האט גערעדט אין נאמען פון פוילישען סוחרים-פעראיין.

שפעט אין אוועגד, ווען ס'איז שוין געווען גוט טונקעל איז אנגעקומען פון ווארשא א ספעציעלער אויטא פיל מיט ווארשאווער סוחרים וואס זענען מיוחד געקומען צו דער לויה, וועלכע זיי האבען שיין געהאט פערשפעטיגט אבער מיט דער גרעסטער שנעלקייט אוועק אויפ'ן בית-עלמין. וואו זיי האבען נאך בעוויזען צו זיין אנוועזענד ביי דער קבורה.

אויפ'ן בית-עלמין זענען אויך ארויס פיל קריספען פון דער פוילישער סוחרישע וועלט, ווי אויך פארשטעהער פון דער קאמונאלער מאכט און מאגיסטראט.

דאס גרויסע אומגליק וואס עס איז געשעהן מיט'ן פרעזעס זיגמאן האט

געמאכט א שטארקען רושם נישט בלויז אין ראדאם. דער דאזיגער טרויריגער פאל, האט ארויסגערופען אגרויס אויפרודערונג אין פיל שטעדט און שטעדטלעך. פון פערשידענע שטעדט און ארגאניזאציעס פון דער פרעמד ערהאלט די פאמיליע זיגמאן פיעל קאנדאלענץ-דעפעשען. א זעהר ריהרענדע מיטגעפיהל-טעלעגראמע האט צוגעשיקט דער פרעזעס פון דער האנדעלס-קאמער אין סאסנאוויץ. אויך דער צענטראלער סוחרים-פעראיין אין ווארשא האט צוגעשיקט טעלעגראפיש א טיפען מיטגעפיהל און פיעל אנדערע.

ווי מען גיעט איבער איז אין שטעדטעל אלקוש, וואו מ'האט דעם ה' זיגמאן אריינגעפיהרט א דערמארדעטען. געווען ממש תשעה באב. דארט האט דעם אומגעקומענעם זיין רעכטס געטהון און דאס גאנצע שטעדטעל האט פערמאכט די געוועלבער און אייך מענער, פרויען, קינדער זענען ארויס א מהלך ווייט אונטער'ן שטעדטעל מליה זיין און בעגלייטען דעם מת ווען מ'האט איהם אויס'ן אויטא אוועקגעפיהרט קיין ראדאם. אויך אין דעם דארטיגען שטעדטעל איז געווען א לויה און א געוואלדיגער טרויער און איכה-שטימונג ווי אין ראדאם.

ווי מענשען וויסען צו דערציילען, האט ה' זיגמאן, וועלכער איז געווען שטענדיגער בעל-קורא אין זיין פאטער'ס בית המדרש דעם פאריגען שבת זיך איינינגע מאל טועה געווען ביי קריאת התורה, וואס האט ביי די מתפללים ארויסגערופען א גרויס חידוש, מחמת ה' זיגמאן איז געווען א אויסגעצייכענטער בעל קורא און א שעהנער בן-תורה.

אויך גיט מען איבער, אז אויף זיין דייזע קיין סאסנאוויעץ אין דער האנדעלס קאמער האט זיך פלוצלינג דער צוג אבגעשטעלט אין מיטען פעלד א שטיקס וועגס פאר סאסנאוויצע. ס'איז געווען ביינאכט און שטאק פינסטער. ה' זיגמאן האט זיך אויסגעדריקט צום ה' וויעזשביצקי (פרעזעס פון ראדאמער פוילישען סוחרים-פעראיין, וואס איז צוזאמען מיט איהם מיטגעפאהרען) אז „מ'קאן אונז דא דער'הרג'ענען און ס'זאל אפילו קיינער נישט וויסע". מענשען זעהען דערום אין די אלע סימנים א מין פארגעפיהל, וואס האט בעהערשט דעם ה' זיגמאן און ווילען דרינגען דערפון, אז די ווערטער: „ביודע מרת נפשו" זענען ריכטיג געזאגט געווארען.

88 88 88

אפענער בריעף צו די ראדאמער מוסרים, פעקעל-כאפער'ס און לעדיג-געהער'ס.

ווייזט אויס, אז איהר ג. ה"ה האט באמת נישט וואס צו זארגען. און אייער איינציגע בעשעפטיגונג איז ארייינצוקלערען פון וואנען יענער לעבט און וואס ער טהוט. איהר קריכט אין אזעלכע מקומות, וואו אייך דאכט זיך, אז מ'קוקט אייך דארט אויס און מ'האלט אייך פאר געוואונשענע געסט. איהר גלויבט, אז איהר פטר'ט אייך פון פאדאטקעס דערמיט וואס איהר געהט א מאהל ארויף וואו מען שאצט און מען מעסט שטייערען און זאגט נאר, אז פלוני בן פלוני האט געמאכט א גרויסען פדיון און, אז יענער קויפט זיך הייזער, ווענט איהר שוין פערזיכערט און אייך דאכט זיך אויס, אז ס'וועט אייך שוין גארנישט געשעהן און איהר זענט אין בעסטען ארדנונג.

יעצט אין אזא ביטערע צייט ווען אלץ לעבט איבער א שרעקליכען קריזיס, און איבערהויפט ווען די לעדער-בראנזשע זינקט אלץ טיפער און טיפער. אין א צייט ווען מ'נעמט אונז צו דאס לעבען יעדען טאג מיט אנדערע באנקראטען; ווען 90 פראצענט פון מיין קונדשאפט איז פליטה—אין אזא צייט זענט איהר ה"ה קריכער'ס געפאלען אויף אן המצאה און לאזט ארויס א עם איבער דער גאנצער שטאדט, אז איך האב זיך געקויפט א הויז און א כביאה פאר 28500 דאלאר. אייער כונה איז, איהר זאלט האבען מיט דאס צוגעגען ערגיץ עפעס אינטערטראגען. נאך ווייניג אייך וואס ביז היינט האט איהר זיך ערלויבט אוועקצושיקען הונדערטער פאקעטען אויף מיין נאמען, פון וועלכע איך האב אבסאלוט נישט געוויסט. צו מיר אבער איז געקומען קוויטעס פון פערשידענע שטעדט, אז די קונדען קויפען נישט אויס די סחורה. דער בוכהאלטער פון שטייער-אמט האט מיר בעלייגט א רשימה פון הונדערטער פאקעטען, פון וועלכע איך האב לגמרי קיין אהנונג געהאט.

דאס איז פאר אייך ווייניג, און היינטיגע וואך, ווען צו מיר איז געקומען א קריסטליכער קונה, א אינטעליגענטער לעדער-סוחר, נעמט איר איהם און פיהרט איהם פריהער ווייזען דאס הויז, וואס אייך האט געקויפט. איהר האט באמת נישט וואס צו זארגען. קיין וועקסלען צאהלט איהר נישט, פון פאדאטקעס מיינט איהר-גאר. אז בזכות זה וועט איהר בעפרייט ווערען. אז איהר וועט נישט ארויסלאזען יעדען טאג פרישע נייעסען, קאנט איהר דאך משוגע ווערען. אז נישט פרעדיגט איהר אין גאס. אז „צוויי אומגליקען איז געשעהן אין שטאדט: ר' נתן זיגמאן איז געשטארבען און בנימין רייך האט זיך געקויפט א הויז". זאל מיר אויפווייזען וועלכער יוד, אז איך וואל איהם האבען שלעכטס געטוהן, וואס איהר האט זיך אזוי אויף מיר פערלעגט. צי האב איך נאך וועלכען יוד, וואס האט מיר צוגענומען סחורה, חוץ א היינטיגע געמאכט? איך בין אייך מתורה. אז די קאנסעקווענצען פון די יעצטיגע זאך וועל איך נישט פערשוייגען. איך וועל אויך די בייזוויליגע מיינונגען נישט שוייגען, א'האט זיך שוין צו פיעל ערלויבט אויף מיין קאנטא. איך וואן אייך, אז איך וועל טרעפען א וועקשיקען א פעקעל אויף מיין נאמען, אדער ווידער אנדערע ביינזיליגע חמצאות וועל איך שוין וויסען ווי אזוי זיך אבצורעכענען מיט זיי.

וועגען דעם אינטעליגענטען לעדער-סוחר, וואס פרעדיגט זעהר שעהן און פיהרט ארום אלע קריסטען ווייזען דאס הויז. וואס איך האב געקויפט פאר זייער געלד, וועל איך בזונדערס פורש בשמו זיין און זיך ספעציעל אבשטעלען וועגען זיין פערגאנגענהייט.

109–05 מיט אכטונג בנימין רייך.

פאהן-רינג

אונטער'ן פראטעקטאראט פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע ביים האנדהעקער-קלוב אין ראדאם.

ח' משה פעלדמאן ענטפערט דעם ח' קאפלאר מיט 10 זל. און רופט ארויס: אלעקסאנדער קאמינער, הערשעל ווינאגראדזקי, אלטער ווינאגראדזקי, שמואל וואפניצקי, מענדל שטיינבאק, מאניס ווערבער, מאיר גוטמאן, הערשקע ראזענשטיין, לייביש ראזענשטיין, הערשל מלינארסקי לייביש פרידמאן.

מאיר פינקעלשטיין ענטפערט דעם ה' לעווין מיט 10 זל. און רופט ארויס: חיים ראזנצווייג—פיאסקי 37, דוד גוטמאן — „ „, ראובן פינקעלשטיין— קאשאראווע 4, ברוך [illegible]ייג— קאזשעניצער 40, משה יאסיל גאלדוואסער.

שמשון גוטמאן ענטפערט דעם ח' איידעלבוים מיט 10 זל. און רופט ארויס: ח. ש. רוטמאן- סקאריש. 24, יחיאל בוימאן — מלעטשנא נום. 6, שמואל בערגמאן —לובלינער נום. 7, בערל שטריימאן —, מעניל רובינשטיין —.

פסח פרידמאן ענטפערט דעם ח' לעווין מיט 10 זל. און רופט ארויס: יצחק ראקאטש — שעווסקי נום. 17, יחיאל ריכטמאן — לובלינער נום. 21,

יואל ליבמאן ענטפערט דעם ח' לעווין מיט 10 זל. און רופט ארויס: אברהם פאוולאוויטש- יאזיעניעצקי 25, חיים זילבערבערג — קילינסקי 25, חיים ווארשאווער — פיאסקי נום 26,

יחיאל פינקעלשטיין—נאוואגראדזקי 21, טוביה פינקעלשטיין - קאשאראווע 4.

רפאל מאנדעלזאן ענטפערט דעם ה' לעווין מיט 10 זל. און רופט ארויס: וואלף פאמעראנץ — קאשאראווע 4, זיגעלשטיין זיסקע — קילינסקי גאס, מאיר ציגגיסער — ספאצעראווע גאס, חנינה ראזענבלאט — קאשאראווע 2.

דוד בלאכמאן ענטפערט דעם ח' לעווין מיט 5 זל. און רופט ארויס: משה האך — ספאצעראווע נום. 8, אלעקסאנדער לאקס — לובלינער 7,

שמואל ווייגשטאק ענטפערט דעם ח' ראזענבערג מיט 10 זל. און רופט ארויס: מאיר בארנשטיין—וויטאלדא 11 זלמן בארענשטיין — „ „, שלמה פרידמאן — לובלינער נום. 12, איזאק טענעוויצקי — זשידנא נום. 8, צימעראנט ש. — ושיטנע נום. 5, יצחק גרינגער — פיאסקי נום. 27.

איזאק וואלאנאווסקי ענטפערט דעם ח' ראזענבערג מיט 5 זל. און רופט ארויס: וויקטאר גרינשטיין (פריזירער) — זגאדנא.

חיים יוסף ראסבלאט ענטפערט דעם ח' בערקאוויטש מיט 5 זל. און רופט ארויס: הערשל באנקער — לובלינער 14. מרדכי טריידאס — רינעק 14, בוימאן מרדכי—וואהל 23, קאלמוס לעווי — וואהל 31, גליימאן משה אהרן — גראדזקי 2.

קאנצערט פון בעריהמטען פידעל-ווירטואז פראפ. קאנטאראוויטש.

מארגען שבת-צו-נאכטס קומט פאר אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" א אינטערעסאנטער קאנצערט פון דעם בעריהמטען פידעל-קינסטלער פראפ. אלעקסאנדער קאנטאראוויטש.

ווי מיר האבען שוין עטליכע מאהל געשריבען איז קאנטאראוויטש א געניאלער טאלאנט און זיין נאמען איז שטארק פאפולער. אויסער טאלאנט אבער איז ה' קאנטאראוויטש א קאמפאזיטאר און מיט גרויס בעגאבטקייט שאפט ער און דיכטעט איבער א סך פון די יודישע פאלקסטימליכע מעלאדיעס און לייגט אין זיי אריין אזוי פיעל האַרץ און יודישע נשמה, אז ס'איז פשוט ענטציקט צו הערען פון מתיקות.

דאס פראגראם וואס קאנטאראוויטש וועט אויספיהרען איז זעהר רייך פון פערשידענארטיגע קאמפאזיציעס און מוזיקאלישע שטיקען. ס'געהען בעזונדערס אריין א סך יודישע פאלקסטימליכע לידער ווי: „אלי אלי", „צור ישראל", „דודעלע" און פיעל אנדערע, ווי אויך חסידישע טענץ.

דער קאנצערט איז באמת ווערטה ער זאל בעזוכט ווערען. יעדער איינער דאס וועט קומען אויפ'ן קאנצערט וועט פשוט זיין דאנקבאר דעם יודישען קינסטלער קאנטאראוויטש פאר דעם גייסטיגען גענוס וואס ער וועט פאר יעדען פערשאפען.

אין זיין רעפערטואר האט פראפ. קאנטאראוויטש צו פערטיילען פאר אלע: פאר מעלאמאנען, מבינים און אינטעליגענץ האט ער קלאסישע זאכען, וואס געהען ארויס פון זיינע פינגער געשליפען, געלייטערט און קרישטאל-ריין; פאר דעם יודישען פאלק'ס מענש — הארציגע פאלקסטימליכע זאכען, וואס ער שאפט פשוט ביים אויפשפילן יעדען טאהן און די פאלק'ס-מעלאדיעס ווערען אויסגעוועבט פון זיינע סטרונעס ווי זיסע פערבענקטע חלומות; פאר'ן חסיד האט ער חסידישע מיט התלהבות בעהויכטע זאכען, ווי רבי'שע נגונים, חסידישע טענץ, אין וועלכע ער לייגט אריין דביקות און ער שוועבט מיט זיינע טענער אין די עולמות העליונות. מיט איין ווארט ער האט פאר אלע וואס צו געבען. דעריבער מוזען מיר זיך אלע, טאקע אלע, טרעפען מארגען שבת-צו-נאכט אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" אויפ'ן גראנדיעזען קאנצערט פון אונזער בעליבטען יודישען קינסטלער פראפ. אלעקסאנדער קאנטאראוויטש.

קיינער, קיין איינער זאל פון אייך נישט פעהלען כדי איהר זאלט דערנאך נישט בעדויערען און האבען חרטה.

אויפקלערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארטיקעל אין אונזער צייטונג פון פערגאנגענע וואך „ווער איז מחויב צו מאכען דעם סוחרים-פעראיין פאר א שטארקע ארגאניזאציע" ווילען מיר אויפקלערען דאס וואס:

די אלע השערות און סברות פון א טייל לעזער, וואס ווילען אריינלערנען פשט אין די מיט פארב-פערמעקטע שורות פון דערמאנטען ארטיקעל, האבען קיין שום גרונד נישט. פערקעהרט, דער וואס קאן זיך אריינטיפען ביים ליינען זעהט בולט ארויס, אז דער פארם און אינהאלט פון גאנצען ארטיקעל איז געהאלטען אין א טאהן פון דרך ארץ. קארעקטקייט און די בעציהונג מצד דעם מחבר ה' א. פינקעלשטיין איז א רעספעקטיווע און חשכּסט-אנשפענריגע בנוגע דעם פערשטארבענעם פרעזעס ה' נתן זיגמאן. נאך מעהר, די וואס ווייסען נעהנטער, איז ה' פינקעלשטיין געווען לעצטענס איינער פון די נאהנטסטע מיטארבייטער, וועלכער האט פיעל מיטגעהאלפען און בעמיהט זיך צו פערגרינגערען די איבערגעלאסטעטע ארבייט, וואס איז געלעגען אויפ'ן פרעזעס ה' זיגמאן, אלס ערשטער פארשטעהער פון סוחרים-פעראיין, פאר וואס דער פרעזעס ע"ה איז איהם געווען זעהר דאנקבאר. בכלל זענען צווישען דעם פרעזעס זיגמאן און ה' פינקעלשטיין געווען די בעסטע בעציהונגען און געגענזייטיגע אכטונג. אזוי, אז ס'קאן קיין רייד נישט זיין, אז דאס ארטיקעל זאל ענטהאלטען וועלכען ס'איז טענדענץ אדער אפילו ספק צו וועלען פוגע בכבוד זיין אן דעם פערשטארבענעם פרעזעס. אדרבה, לויט דעם גאנצען סדר און סגנון פון ארטיקעל איז צו זעהן, אז דער אויטאר פערהאלט זיך מיט'ן גרעסטען דרך ארץ און האט די בעסטע מיינונג פאר דעם אין דער שפיץ-שטעהענדיגען פארשטעהער פון דער סוחרישער ארגאניזאציע.

דער שפאלט פון ארטיקעל, וועלכער איז מיט פארב פערמעקט, איז געשעהן צוליב א טעכנישע סבה און צוליב אזעלכע אומשטענדען און קאמפליקאציעס, וואס איז שווער צו געבען צו פערשטעהן און צו ערקלערען דעם געוועהנליכען לעזער.

רעדאקציע.

פון „מזרחי" און „צעירי-מזרחי"

שבת פ' במדבר (8/6) 4 נ. מ. וועט אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין (לובלינער 18) פארקומען א גרויסער פאלק'ס-מיטינג א. ד. ט. „דער שקל און דער אויפבוי פון א"י".

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די חברים (לויט א. ב.): ב"ן, הרב ישעיה זלאטניק, פראפ. אלחנן שיצער א. א.

איינגאנג פריי!

קיינער טאר נישט פערפעהלען
צו קומען אויפ'ן גראנדיעזען
קאנטאראוויטש-קאנצערט

ספארט

השחר—טור 2:1 (1:0)

די דאזיגע ספארט-קלובען האבען שבת געשפילט א קוואליפיקאציע-מעטש, ווער פון וועמען ס'זאל אריבערגעהן אין קל. „ב". השחר האט דאס מאהל נישט געהאט דעם „מאַני" אין האט נישט ארויסגעוויזען קיין שעהנעם שפיל. נאך א אנדערטהאלבען שעה'דיגען וועניג-אינטערעסאנטען קאמף איז דער מעטש פערענדיגט געווארען מיט'ן נצחון פון טור 2 געגען 1.

ווי מיר הערען, וועט אין די נאהנטסטע טעג פארקומען א רעוואנזש צווישען די דערמאנטע קלובען, און מיר זענען כמעט ווי זיכער, אז השחר וועט דאס מאל ארויס מיט א נצחון.

בר-כוכבא—ר.ק.ס. 8:1 (6:1)

א גאר אומגעריכטע מפלה האט געליטען די תיגע ב"כ, וועלכע איז בעזיגט געווארען אין א מייסטער-מעטש פון ר.ק.ס. מיט'ן אויבענדערמאנטען הויכען רעזולטאט.

די סבה פון דאזיגען דורכפאל איז צוליב דעם שלעכטען צוזאמענשטעל, וואס איז בעשטאנען פון עטליכע רעזערוו-שפילער, ווי אויך צוליב דעם שטארקען ווינד, וואס איז אויסגעפאלען נישט צום גינסטען פאר ב"כ.

בר כוכבא—פראך (זאגאזשדזשאן)

קומענדיגען זונטאג קומט פאר איינער פון די אינטערעסאנטסטע מייסטער-מעטשען פון היינטיגען סעזאהן צווישען די דערמאנטע „א"-קלובען.

ווי מ' בעט אונז מיטצוטיילען וועט ב"כ אויפ'ן דאזיגען זעהר-אינטערעסאנטען מעטש ארויסטרעטען אין פאלגענדען צוזאמענשטעל: נאדעל, הויזענבערג, אייזמאן מ., זילבערבערג משה און ראפאלאוויטש — אין דער שטורם ליניע; אפאטאווסקי, הערץ און פרידמאן — אלס געהילפען; גליכער, זילבערבערג מאיר און פרייוואס — אין דער פערטיידיגונג.

דער דאזיגער מעטש האט אין די ראדאמער ספארט קרייזען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

שיינבוים.

Poszukiwani są
SUBZASTĘPCY ZDOLNI
do rozpowszechnienia
znanego artykułu
dobry zarobek
Oferty złożyć do Redakcji dla „F"

גאנץ ראדאם
טרעפט זיך מארגען שבת אוונט
אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי"
אויפ'ן הערליכען
פידעל-קאנצערט
פון פראפ. קאנטאראוויטש.

D-H Zygmunt Weiss
WARSZAWA, Marszałkowska 68
jako jeneralny reprezentant
Fabryki Celulozy i Papieru
„NATRONAG" S. A.
odda wyłączność sprzedaży
na RADOM i okolice poważnej,
dobrze wprowadzonej firmie w branży
papierniczej. — Pożądana gwarancja.
Tylko pierwszorzędne firmy ubiegać
się mogą o powierzenie im sprzedaży.

TABOR MIEJSKI
Wykonywa wszelkie prace, wchodzące w zakres asenizacji: jak wywóz nieczystości z dołów kloacznych, wywóz śmieci, omiatanie placów i jezdni.
Zgłoszenia: Wydział Gospodarczy, Radom, ul. Basenowa Nr. 20, telefon 562.

LÓD SZTUCZNY
Rzeźnia Miejska rozpoczęła już rozwożenie lodu sztucznego; zgłoszenia na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej, Radom, ul. Basenowa 20, telefon 562.

בעריכט׳ס-טעטיגקייט

פון דער פסח-אַקציע דורכגעפירט דורך דער הילפס געזעל. „עזרה“ אין ראַדאָם אין יאָהר 1929 (תרפ״ט)

איינקונפט

געזאַמעלט ספּעציעלע נדבות (מעות חטים)	5677.00	
„ פון א צייכען פערקויף (בלימעל)	216.21	
פון פערקויפטע פּראָדוקטען (פערבליבענע)	161.30	
„ „ זעק (פון צוקער און ציבאַלעס)	16.90	
ספּעציעלע סובווענץ פון דער אידישער געמיינ־פערוואַלטונג (אין חעשבון)	6400.00	12.471.41
געדעקט פון דער אַלגעמיינער קאַסע		21.81
		12 493.22

אויסגאַבען

בעצאָהלט פאַר 4 929 קלג. מצות (א׳ 25 זל. פאַר פונד)	7.622.32	
„ „ 475 „ „פּאַטאַקאַל“ א׳ 3.20	1.520.00	
„ „ 1.113 פלאַשען וויין — — — — —	1.309.90	
„ „ 480 קלג. צוקער — — — — —	862.38	
„ „ 1.200 „ ציבעל — — — — — —	719.00	
„ „ שטיק ליכט (קלג. $182\frac{1}{2}$) — —	425.87	
אויסגאַבען $34\frac{1}{2}$ קלג. בייטלען — — —	33.75	12.493.22
		12.493.22

פון דער אויבענדערמאָנטער אַקציע האָבען גענאָסען פאַמיליעס 1.170 (טויזענד הונדערט און זיבציג)

נעמען פון די שפּענדער לטובת דער פּסח-אַקציע (אויפגעגעבען לויט די גרויס פון די סומעס און לויט׳ן אלף-בית).

300 זל.

באַנק פאַר האַנדעל און אינדוסטריע (פל. 3 מאַי 2)

צו 200 זל.

פירמעס: „לעסלויער און זוהן“, לעשטש—טייכמאַן.

180 זל.

ה׳ רובינשטיין משה (גיערטשעווסקא).

150 זל.

ה׳ ראָטענבערג אברהם.

צו 100 זל.

פירמעס: „הוראָוויטש, קאַרמאַן און פרידלאַנדער“, „מרגליות, ווערצהייזער און קאָנער“, ה׳ מינצבערג שלמה, צוקער משה, „ברידער קורץ“.

60 זל.

ה׳ ד״ר קעלערוואָרם.

52 זל.

פירמע „קעניגסבערג י.—צימערמאַן ה.“.

צו 50 זל.

ה״ה: בירענבוים חיים, גאָלדבערג אברהם, גאָלדבערג אהרן, גליקשטיין ר., גינזבורג נ., פירמעס: „ברידער גוטמאַן און צוקער“, „דיאַמענט—ראָזענבערג“, זיידענשניר ה., לאַנדוי פ., ניימאַן נ., פישמאַן אברהם, צמת יאַקוב, קאָפער ד., קאַרמאַן שמערל.

צו 40 זל.

ה״ה: אדלער סאַמועל, האַנצבערג ב., סאַפּירשטיין א.

35 זל.

ה׳ פערסטער מרדכי.

צו 30 זל.

ה״ה: האָלץ י., העלצמאַן ק., טייטעלבוים י. ד., לעווין אהרן יוסל, ליטוואַק ז., מערין א., פירמע „נאָבריסקע-לאַנדוי“, „ברידער פרידמאַן“ (קילינסקי 1), פוקס א., קאַרמאַן שמואל קאַרמאַן אברהם. רייך ב., „שטיינמאַן-בירנבוים“.

צו 25 זל.

דורך ה׳ אייזענבערג משה (פון אבירית), אשכנזי, בוימאַן ה., דען ב., האָראָוויטש מ. י. ווייספּוס אברהם, זוויקעלסקי מ., טאַבאַקמאַן ש., לאַקס א., „לאַסטמאַן—האָכבערג“, סאָווע ד., כענאַטאָר י., פעפער ש., פרזשע נאָוויק נ., ריכטמאַן ק., ראָזענבערג י. מ., ראָטענבערג י.

צו 20 זל.

ה״ה: בוימאַן וו., גרין יוסף, געלטשינסקי נ., „גאָרפינקעל—זיסקינד“, גערשטיין ר., ווערבער י. מ., זינמאַן נ., זילבערבערג י. ד., אדוו. מייער, מילשטיין ח., ערליך פ., „פרידמאַן—גלינקעוויטש“, פישמאַן מ. (רוויינסקע), „צוקראָספרזשעדאַזש“, דאָטבלאַט אייוויק, ראַיאַל י. מ., ראָזענבוים וואָלף, „ברידער ריכטמאַן“ (ספּאַצערנאַ), ד״ר שענדעראָוויטש.

צו 15 זל.

ה״ה: אדלער איתמר (פּרעזעס), בלאַטמאַן ד. (דלוגא), בלאַטמאַן ד. (פּקאַרישעווסקא), בערקאָוויטש לאַזער, גאָלדבלום ה. א., גאָטליב ל. (פיאַסקי), גרין יצחק. גוטשטאַדט ה., גליקלער ה., גאָרפינקעל איתמר. דאַבושינסקי י., דאַנציגער לייביש, הערשענהאָרן ה., האַמערשטיין מ., האָפמאַן פ., הייסעלפיש מ., פרוי טענצער מ., פרוי מינסקא, ערליך נ., פינקעלשטיין ש. (קילינסקי 5) פון א בוררות צווישען די קצבים, קאַרמאַן ה. ל., ריישער ש.

12 זל.

גרינבוים ש. ל.

צו 10 זל.

ה״ה אדלער י., „ברידער אייכענבוים“, אייזמאַן ש. אורבינדער ד., אייזענבערג מענדיל, בראַווער ח., באַקמאַן י., בוימאַן צ. באַרנשטיין, באַרנשטיין (זגאַדנע 5), בלומאַן מ. ברעסלער א., בריקמאַן (ספּאַצ.), „בוים-גאָלדבערג“ (באַנק לודאָווי). בעקערמאַן ל., גאָטליב אלי׳, גאָלדפאַרב ד., גאָלדשטיין י., גוטמאַן איטשע. גאָלדפאַרב מ., גאָלדפאַרב פיליפ. גוטשטאַדט אסתר, גאָלדפיין י., גאָרפינקעל בער, גראָספעלד ע., גאָלדבערג זעליג, געליבטער אברהם, גאָטפריד א., דאָברזשינסקי ה., דען ח., דאַנציגער פ., פרוי האָלצקענער (לובל. 63), האַפּטאַרטשיק ה., הירשזאָהן מ., האָפענהיים מ., הירשבערג מ., הענדעל י. ע., הערשענהאָרן (לובל. 29), ווישליצקי מ., ווייצהענדלער יצחק, וואַרשערבויף, וויינטרויב משולם, ווייסמאַן אדאָלף, זיידענוועבער ב., זיידענוועבער מ., זיידענוועגער ל., זילבערשטיין ש., ד״ר טענצער, טענענבוים יעקל, טויבער מ.. ישמח יוסף, ד״ר לעווי, ליטוואַק ח., לאַנדאָן י., ליכטענשטיין פ., מאַנדשיין י., מוסמאַן נ., מרגליות י. מ., מאַכאַראָווסקי מ., ניימאַן ש., ניימאַן ב., נירענבערג מ. י., סאַנדעל (אַבאַזשיסקא), פרוי סאָלבע מ., ערליך ש., אדוו. ענדעלמאַן, ד״ר פינקעלשטיין, פרידמאַן יוסף, פאַוולאָוויטש (לוב. 21), פינקעלשטיין מאָטעל, פרידמאַן מ. י., פרידמאַן מענדיל, פערסטער ח., פישמאַן י. (רינעק 7), פעלרשטיין מ., פרוי פאָזנאַנסקא, צוויינענבוים ק., קירשענבוים זכריהו, קליינבוים חיים, קאַפלאַן נ., קאַמינער א., קורנזווער סט., קאַלקשטיין ע., קירשענצווייג מ., קשענסקי ש., קאַפלאַן ש., קרול י., ד״ר קאַדישעוויטש, קאַרמאַן אלי׳, „ראַפּאַפּאָרט און שותפים“, פרוי ראַפּאַלאָוויטש, ראָזענבערג ש., ראָזענבערג י., רובינשטיין י. (רוויינסקא), רוזשיצקי ז., אדוו. ראַקאָטש, שוואַטלער י., שטאַטווינער י.

9 זל.

ה׳ גוטמאַן שמשון.

צו 8 זל.

ה״ה: דאַנציגער יוסף, מינצבערג ל.

צו 7 זל.

ה״ה: באַרנשטיין (מאַניושקי 5), הירש י., קאַמפּעל י., קאַרמאַן מ., ד״ר שלאַפערמאַן.

צו 6 זל.

ה״ה: הענדעל שלמה, הענדעל לייב.

צו 5 זל.

ה״ה: אָפּאַטאָווסקי (רוויינעקי 19), אָפּאַטאָווסקי (לוב. 9, אייזענבערג משה, אַדלער ש., אדלער מ. (שפּיטאַל), אַבראַמאָוויטש א., „ב״ן“, בוים ש. י., בלומענפעלד מ., באַרנשטיין ז., בערגמאַן ז., בערגער ש., בושאַצקי ש., בערנמאַן י., בינענטאַהל א., גלאַט י. ל., גראַדראָווטשיק י., גאָלדבערג ק., גאָלדבערג יונה, גאָלדבערג יצחק, גאָלדשטיין מ. גאָלדפאַרב פ. גראָספעלד א., גוטמאַן מ. (לוב. 5), גלאַט ש., דיאַמענט (פל. יאַגעל.) דרעזנער ח., העניגס מ., האָראָוויטש מרדכי, הימעלפאַרב ה. ל. הערמאַטש. האַניגמאַן ד., הערשמאַן ז., הירשענשטרויס י., ווינבערג מ., (דלוגא), וויינבערג ד., ווינבערג (לוב.) וואַרשויער ש., ווייספעלד נ., וויכמאַן מלך, וואָלאַנאָווסקי (לוב.27) ווינשטאָק מ., וואָלמאַן ד., ווייסבערג ק., דענט. וואַלאַכאָוויטש, וואָלף ר., זעליגער ק., זילבערבערג פ., זיידמאַן מ., דענט. טאַטאַר, טייכמאַן מ., טייבמאַן (קאָשאַראָווע), יאַסקאָוויטש חיים, יאַמעס מ., כמיעלאַרוש ש., לעווענטאַהל י., לאַנדוי י., מאַנדעלזיס לייב, מילער מרדכי, מינצבערג ב., מענדעלזאָהן הערמאַן, מאָרגען פ., פרוי מעלכיאָר חיה, ניימאַן ח., סעמיאַטיטש י. מ., פרידמאַן ה. (דלוגא), פרידמאַן בנימין, פרידמאַן לייבל, פרידמאַן לעזער, ד״ר פינקעלשטיין וו., פינקעלשטיין ברך, פרענקעל ד. (דירעקטאָר), פרזשעראָווער י., פעלדמאַן ה., פעדערמאַן חיים, ציטרין, צוקער מ. (לוב. 4), קירשענבלאַט מ., קאַרמאַן חיים, קאָסאָי י., קאַרמאַן מ. ה., קאַצמאַן י. מ., פרוי קויפמאַן ש., קופּערבערג אברהם. קעסטענבערג ש., קאַץ פ., קאַרפענקאָפ י. ה., קעלערוואָרם י., קינצלער י., קויפמאַן בנימין, רובין יוסף, ראָזען פ., ראַקאָטש פ. רוזשע א. פ., פרוי ראָזענבלום מ. ג., ראַפּאַפּאָרט מ., רייכמאַן י., שפּירא (מאַריאַצקא), שוואַרצבערג י., שפּאַרקער נ.

ווינציגער ווי 5 זל.

ה״ה: ארנשטיין מ., אָסטראָוויעצקי מ. ל. בוים ש., גאָלדקאָרן ש., גאָלדפאַרב י., גוטמאַן אלי, גוטמאַן י. ל., געליבטער ל., גוטמאַן יצחק (לוב. 5), האָראָוויטש ש. ד., ווינטרויב ה., וויינמאַן נ., זילבערבערג יונה, זילבערשלאַק ל., זעלצער מ., זיידענבערג ס., זשאַבנער ה., ישורין, לאַנדוי מ., לאַנדוי א., לאַנדוי ה., מאַלצמאַן ד., מאַלקיסמאַן י. מ., נאַכטיגאַל בער. ניידיק א. י., ניימאַן שמחה, נייפעלד מ., נירענבערג ח. ש., פרידמאַן אהרן, פרידמאַן מאָטל, פרידמאַן י., פרענקעל פ., פרידמאַן טעמע, פריירענרייך יעקב. פרידמאַן ז פרידמאַן יוסף, צימערמאַן י. קרימאַלאָווסקי וו., קעניגסבערג חיים. קעסטענבערג ש. ל., קאָפער ח., קאַרמאַן שמשון, קאָזלאָווסקי י., קירשענבוים ח. מ., קופּערבערג לייב.

(דאָס ווייטערע אויף זייט 8)

בעריכט פון דער פסח-אקציע פון געז. „עזרה" (סוף פון זייט 7)

אין דער זאמלונג האבען גענומען אנטייל אויסער די פערוואלט.-מיטגלידער ה"ה: פרעזעס אדלער איתמר, וויצע-פרעזעסען ד"ר לעוי און וויינטרויב ה., גרין יצחק, ראסבלאט אייזיק, ניימאן ב. (ב"ן), פרענקעל לייזער, נירענבערג מ. י., פישמאן (רינעק 7), בארגען פ., שאפיר י., פרידמאן מ. א., פרוי טייטעלבוים חנה און ה' באנקער יעקל. :—: די געזעלש. „עזרה" דריקט אויס איהר הארציגסטען דאנק די שפענדער לטובת דער זאך.

ראדאם 26/v 1929.

פרעזעס (—) א י ת מ ר א ד ל ע ר.

סעקרעטאר (—) ד"ר ש ע נ ד ע ר א ו ו י ט ש ג.

אונזער אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חבר

גבריאל זיגמאן און פאמיליע

צוליב'ן טראגישען אוסגעקומענעם ברודער

נתן דוד

זאלען זיי געטרייסט זיין און מעהר נישט וויסען פון קיין צער.

פערוואלטונג רויה שטאף קאאפעראטיוו „סורוויט"

שניידער מייסטער פעראיין אין ראדאם.

צוזאמען מיט דעם גאנצען ראדאמער סוחרשום בעוויין איך

דעם חשוב'ען פרעזעס

נתן זיגמאן

וועלכער איז געשטארבען פון א מערדער-האנד. זאל זיין משפחה געטרייסט ווערען צוליעב זיין געזעלשאפטליכער ארבייט.

ישראל צווייגענבערג

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס

דער פאמיליע זיגמאן און ברודער גבריאל

צוליב'ן טראגישען טוידט פון זייער מאן, פאטער און ברודער

נתן דוד נ. ע.

זאלען זיי זיין געשטארקט איבערצוטראגען דעם גרויסען צער.

פאמיליע איינזנבערג.

טיעף געריהרט בעדויער איך דעם טראגישען טויט

פון מיין חבר און יוגענד - פריינד

נתן דוד זיגמאן ז"ל

דער אין טרויער-פערבליבענע פאמיליע דריק איך אויס

מיינע אויפריכטיגסטע און איניגסטע מיטגעפיהלען.

ד ו ד כ ו ו א ס קעלץ.

Z powodu przedwczesnego zgonu

B. P. NATANA ZYGMANA

pogrążonej w smutku, RODZINIE

wyraża szczere współczucie

Józef Helcman

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט. אז מיין פענסיאנאט איז אפען פון 1-טען פעברואר אין קאלאניע צו דער זייט פון בזנקאווצי (נארבאטעק) הויז שודיטקע 178 ביי דעם בעסטען וואלד אין סלאנעטשני הויז

שמאקהאפטע עסענס, גוטע פלעגע, זויבער, פינקטליך

און גוטע בעהאנדלונג.

ווענדעט זיך נאר אין פענסיאנאט

טאבע פלאמענבוים

מעמק לבנו אנו מביעים את השתתפותנו החמה

לחברנו מר יהודה קופמן

לרגלי מות עליו רעיתו מרת

ביילה גיטל

ע"ה

בתחית עמנו וארצנו ינוחם

הגבאים והמתפללים

בית-התפלה הציוני

ברדום.

Zarząd i Dyrekcja gimnazjum

Tow. „PRZYJACIÓŁ WIEDZY" w Radomiu

składają wyrazy współczucia swemu długoletniemu członkowi

p. *Jehudzie Kaufmanowi*

z powodu przedwczesnego zgonu Jego ŻONY

BAJLI b. p.

Zarząd i Dyrekcja

gimn. T-wa „PRZ. WIEDZY"

w Radomiu.

הרינו משתתפים בצערו הגדול של חברנו משה קויפמן

במות עליו אמו ז"ל

בעבודתו בשביל ארצנו ינוחם.

הסתדרות הנער הרביזיוניסטי

„מסדה" ברדום.

Zarząd Domu Sierot składa serdeczne podziękowanie p. DR. ŁUCZNO—LEWI za stałe bezpłatne leczenie ócz sierot. Zawdzięczając opiece i troskliwości p. D-r. Łuczno—Lewi w przytułku trachomy nie mamy.

Zarząd.

Tosia Feldmanówna
Izajasz Rozencwajg

Zaręczeni

w Maju 1929.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער טאָבטשע
מיט ה׳ ישעי׳ ראָזענצווייג
ווינשען מיר זיי אַ גליקליכען צוזאַמענבונד און עביגע צופרידענהייט.

עלטערן, ברידערן און שוועסטער
פעלדמאַן.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער ישעי׳
מיט פרל׳ טאָבטשע פעלדמאַן
ווינשען מיר עוויגע צופרידענהייט און אַ גליקליכע צוקונפט.

עלטערן, ברידער און שוועסטערן
ראָזענצווייג.

PANNIE
Tosi Feldmanównie
i Izajaszowi
Rozencwajgowi
z okazji Ich zaręczyn
składa życzenia
Izaak Krajewski.

די דירעקציע פון גימנאזיום

„פשיאטשול וויעדזי"

(מיט רעגירונג׳ס רעכט)

מאכט בעקאַנט, אַז די עגזאַמענס פאַר די נייע אריינטרעטענדע שילער הויבען זיך אָן מאָנטאָג דעם 17-טען טשערוויעץ
ביטעס ווערען אָנגענומען אין די אמט-שעה׳ן
ביז דעם 16-טען טשערוויעץ איינשליסליך.

דירעקציע.

Pannie *Tobce Feldmanównej*
oraz *Szajkowi Rozencwajgowi*
z okazji ich zaręczyn życzą wiele szczęścia

Koledzy:
Chaim Frydman
Ch. Wejl
M. Rozenbaum
N. Goldberg

בברכת מזל טוב
אני מברך את חברי מר ישראל גאָלדשטיין
אם מרת לאה גראַדאָוויטשיק.
תהי דרכם צלחה בחיים ויבנו ביתם על הרי יהודה וירושלים.
אברהם פרץ בערענשטיין.

Teatr „ROZMAITOŚCI" w Radomiu.

Piątek 7 czerwca r. b.
Tylko 1 raz wystąpią primadonna teat. QUI PRO QUO

Hanka Ordonówna
oraz **Marjan Rentgen**

Jedyny współczesny trubadur ulubieniec całej Polski
Niezrównany, bezkonkurencyjny wykonawca swego nowego bogatego i pięknego repertuaru.
Kierownik muzycz. L. Boruński

Szczegóły w programach ☞ Początek o godz. 8.30 w.

פענסיאָנאַט „UROCZYSKO"

אין גאַרבאַטקע

אויף די לובלינער דזשאַלקעס פונקט אַ קעגענאיבער די באהן - סטאציע.
דער פענסיאָנאַט געפינט זיך אויף אַ זוניגען פלאַץ אין וואַלד, אייף אַ באַרג.
אַ פיין איינגעאָרדענטע קיך און כשר.

מנשה׳קעס פלאַמענבוים

דער חשוב׳ער רעדאקציע „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען דאַנק פאַר איהר שטארקען מיטלייד, און טיפע מיטגעפיהלען, וועלכע מ׳האָט ארויסגעליינט פון די שורות אין בעריכט וועגען דעם טרויריגען פאַל מיט אונזער מאַן און פאָטער

נתן דוד ז"ל

פאַמיליע זיגמאַן

אונזער טיפסטען דאַנק דריקען מיר אויס
דעם מורא הוראה ר׳ אפרים׳ל
פאַר׳ן הספד אויפ׳ן בית-עלמין פאַר אונזער פערשטאָרבענעם מאַן און פאָטער

נתן דוד נ. ע.

פאמיליע זיגמאַן.

אונזער טיפסטען דאַנק דריקען מיר אויס דעם חשוב׳ען ראַדאָמער רב הרב יחיאל קעסטענבערג פאַר זיין אנטייל נעמען אין דער לויה און פאַר זיין מיטפיהלען אונזער גרויסען צער, וואָס איז געקומען צום אויסדרוק דורך זיינע טיף - ריהרענדע הספדים, אין וועלכע ער האָט ריכטיג אָבגעשאָצט די מדות טובות פון אונזער פערשטאָרבענעם

מאַן און פאָטער **נתן דוד ע"ה**

די אין טיפען טרויער פערבליבענע

פאמיליע זיגמאַן

הנני מביע בזה את השתתפותי בצערו העמוק של ידידי וחברי מר

יהודה קויפמן

למות עליו רעיתו מרת **ביילה גיטל נ. ע.**

בעבודתו הצבורית ובתחיית ארצנו ימצא נחומים.

מרדכי יהודה פישמן עם רעיתו

MOŃKOWI KAUFMANOWI z powodu
przedwczesnego zgonu b. p.

MATKI JEGO

wyrazy głębokiego współczucia składają

Wychowawczyni,
koledzy i koleżanki kl. V
Gimn. P. W.

Kino „N O W E C Z A R Y“ w Radomiu.

2 גרויסע פילמען 2

פון זונטאג דעם 9 טשע ווייטע ווערען דעמאנסטרירט 2 הערליכע בילדער

I. א. נ. **W Przeklętym domu**
(איז פערשאלטענעם הויז)
דאס בילד האלט דעם צושויער אין שפאנונג

II. א. נ. **Nie gniewaj się**
(נישט בייזער זיך)

די ביידע בילדער זענען פון די גאלדענע סעריע Foxa

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“ ראדאם

נאר —1— **קאנצערט** פון בעריהמטען פידעל-ווירטואז און קינסטלער

פראפ. **אלעקסאנדער קאנטאראוויטש**

שבת-צו-נאכט דעם 8 ה. ח. 9 אווענד.

דער פראגראם איז זעהר א רייכער און א פערשידענארטיגער
ס'געהען אריין קלאסישע מוזיק, ווי אויך יודי-
שע און פאלקסטימליכע מוזיקאלישע שאפונגען.

Z dniem 10 Czerwca ZOSTAJE OTWARTA
CZYTELNIA w Garbatce
w willi GLUZMANÓWNY
zaopatrzona w nowości.

FREBLóWKA
mieszcząca się przy ul.
Kilińskiego № 27 w OGRODZIE
czynna będzie przez całe lato.
B. GLUZMANÓWNA.

Od wielu lat już istniejące
Biuro Prośb TŁOMACZEŃ i PRZEPISYWAŃ
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.
USKUTECZNIA
Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz **rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**
KORESPONDENCJA HANDLOWA
umowy i punkt. przedrejentalne

הרינו מביעים את רגשי השתתפותנו בצערו של חברנו
גיטמן רפופורט **זיסעל נ. ע.**
למות עליו אחותו
המחנך ותלמידי המחלקה החמשית
של חדר המזרחי „בנה" בקילצה.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס דער פאמיליע **זיגמאן**
און ברודער **גבריאל** צוליב דעם שווערען אומגליק, וואס האט זיי
געטראפען אין טראגישען טוידט פון זייער מאן, פאטער און ברודער

נתן דוד זיגמאן ז"ל

וועלכער איז געפאלען אויף זיין טרייען פאסטען בעת ערפילען
זיין שליחות פאר'ן כלל.

משה מרגליות

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דעם פרנס ה' יהודה קויפמאן
צוליב'ן טוידט פון זיין פרוי **ביילה גיטל נ. ע.**
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
האנדווערקער-פראקציע
ביי דער יודישער קהלה אין ראדאם.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
דער פאמיליע **זיגמאן** און ברודער **גבריאל**
צוליב'ן טראגישען טוידט פון זייער מאן, פאטער, ברודער און אונזער פריינד

נתן דוד זיגמאן נ"ע

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
נחום גינזבורג און פרוי.

Do głębi wzruszeni śmiercią
M A T K I
naszego kochanego kolegi MOŃKA
wyrażają Mu najszczersze współczucie
Gabrjel, Kałmus, Leon, Adolf

צאהן-דאקטארין
ח. ראקאטש
וועט פראקטיקירען פון 18 טשערוויעץ
אין **גארבאטקא** ווילא 169
(אייגענטימערין לעהרערין נאוואקאווסקא).

אויפפאדערונג.

איך פאדער אויף עפענטליך דעם ה' **שמחה דיאמענט** פון **קעלץ**
שענקעוויצא 6, מיר צו ערלעדיגען דעם חוב אין פערלויף פון 7 טאג. אין
געגענפאל וועל איך זיין געניים צו פערעפענטליכען ס'גאנצע מאטעריאל
וואס איז אין מיין בעזיץ, וועלכעס וועט אייך קאמפראמיטירען. איך ווארף
פון מיר אראב די פעראנטווארטליכקייט. מיט אכטונג

ל. מינצבערג, קעלץ.

Kino „NOWE CZARY“ Teatr

פון זונטאג דעם 2 ד. מ. און ווייטער
Premjera podwójnego programu:
1) **Tancerka Bogów** z GILDĄ GREY
2) **Królowa Brodwayu**

Kino „CORSO“ Teatr

Od 3 czerwca i dni następnych
2 obrazy w jednym programie:
1) **Kobieta z biczem** potężny dramat
2) **Awanturnica z Bialic** Wspaniały dramat salonowo-sensacyjny

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska Nr. 20.